

Дончо Цончев

Водни ски

Ако за жив и здрав човек на петдесет години може да се каже „целият му живот“, то целият живот на Костадин Монов бе минал в решаване на дребни материални задачи, докато големият, вечен и истински негов проблем всъщност беше морален. Разбира се, преди трийсет години той не можеше да мисли така – тогава трябваше да се бори с дебелиите университетски учебници, тънките гозби на „менза академик“, бързия наем, бавните тропоски при бай Кольо (известен столичен шивач от тяхното село) и всичките непредвидени изкушения на огромния град. Някак ги побеждаваше и вървеше напред. До дипломата. До амбициозната работа. До аспирантурата, гарсонирата, Станка, децата. Сега можеше да мисли така – тук, край морето. Особено в този почивен дом, който бе още по-хубав от своите напети съседи в бяло, зелено и тишина. Сега и тук, тъкмо на петдесет и на своето положение, професор Монов можеше да мисли всичко – освободен дори от ония провинциални думички, прическа, нюанси по домашните терлици с неумело интензивни цветове.

Епични бяха битките с живите задачи, наистина. Ежемесечно нова литература по неговата развиваща се наука. Ежемесечни симпозиуми, противници и шахматно тънки борби – за напредък по милиметри. Ново жилище (дъщеря му беше вече студентка), кола, безкрайни ремонти по старата къща на село, за да добие и тя право на думата „вила“.

И май само нощите, май само редките мигове на истински спокойно съзерцание (като в момента) натрупваха същината му на човек – цяла изплетена от въпроси. Какво е вътре, вътре, в тази загадка човекът? Кое му пречи да бъде един в думите и в делата си? Ако наистина в кода на гена има и социално предопределение, кому тогава е нужна биологичната еволюция? Ако наистина разумът управлява света, защо тогава съществуват войните? Какво не му стигаше преди трийсет години на него – изпълнения с ентузиазъм, трептящ и изгарящ в идеите на времето си; а какво беше тогава предимството например на един Иван Хаджиев (негов състудент), който бе винаги в центъра на вниманието въпреки пълната си незаинтересованост от същността на науката, нещата наоколо и дълбокия смисъл на онова, което се решаваше в привидно скучните събрания?

Толкова красиво ярък антипод – този Иван Хаджиев, – личността му бе придружавала съзнанието на професора през целия дълъг път досега. И все чуваше по нещо за него. Някъде в киното бил. Нещо журналистика. Някаква далечна експедиция, за която се шумеше по вестниците. Беше го срещал и няколко пъти – същият като едно време. Лека,

приятна пяна на повърхността на нещата. Остатък от миналото всъщност. Думички и фрази на чужди езици. Всяка дреха, всеки парцал на гърба му – мода и шик. Автор на популярна книга с три издания, огромни тиражи. (Всеки случай десет пъти по-големи тиражи, отколкото редките публикации на професора.) Пяна, наистина. Нищо по точно за Иванхаджиевия тип хора. Ветровете постепенно я издухват, повърхността на живота остава чиста и можеш да погледнеш най-сетне към дъното на този океан – човешката душа.

Втори ден професор Монов седеше на същия плетен стол под чадъра – в мига изпита най-чистото и дълбоко удоволствие от всичко около себе си. Вярно, един живот минава, докато нещата станат така, както трябва. Но нали това е най-важното: да станат. А и не е минал „цял живот“ до петдесет. Здрав е. Тука е. Слънцето пече, морето – тепсия. Това е най-хубавата станция на брега и мястото си в нея той сам е заслужил. Иванхаджиевци сега да варят миди и да си купуват касети е домати. Пълно е с бараки по скалите край морето и не са чак толкова лоши. Техен ред е сега край котлончето.

Ето, това например значи простата, велика фраза: „Колелото на историята“.

Виж ти (професор Монов почти се усмихна), човек наистина трябва да е безкрайно упорит – тъкмо по селски, – за да изчака нещата да дойдат на себе си. Е, ако не самият той, децата му ще тръгнат както трябва още от началото. Малкият например вече говори френски свободно, а толкоз далечният (едва ли не „забранен за пейзажи“) свят на прочутите клавири пасажисти шумно и естествено всяка делнична сутрин си обитават дома му.

Ето така му – там на мостика, – истински еталон на своето време. Два езика, шофьорска книжка от раз, едва ли не шампионка по днешните танци – на деветнайсет години. В събота ще спи на вилата на приятелката си (дъщеря на министър) – нищо против. Рокля за премиерата на бащата на другата си приятелка (знаменита артистична особа) – (разбира се. Екскурзия до Париж с група приятели от комсомола – защо пък не? Това е. Така е. Тъй трябва да бъде. И вече може. Ще бъде. Костадин Монов е зад гърба на децата си. Светът най-сетне бе стъпил на здравите си крака.

Какъв ден! (Малкият с майка си бе отишъл до града за плавници.) Да го запомни човек със слънцето и златния пясък в краката си. С цвета на привидно еднообразните, а безкрайно богати нюанси море и небе пред очите ти. И с онзи тих, дълбочинен самоотчет, на който

петдесетгодишните държат май повече, отколкото на всичко останало.

Един скутер се плъзгаше пред пенестата си дия, навирил нос в синевата. На въжето зад него се вееше дълга коса, която Костадин Монов не можеше да сбърка. Стана от стола и изпита остро вълнение. Дъщеря му беше на ските, разбира се. Играеше си, описвайки плавни есове.

Професорът вървеше по мостика и изпиваше красивата гледка с очи. Вълнението му доби една трогателна мекота, от която в дълбочина си то заприлича на нежна мъка.

Скутерът мина край носа на мостика, момичето се пушна от въжето и инерцията го докара до кея. Отгук видя баща си и му махна възбудено.

– Ела, ела!

Той се засмя и поклати глава. Но чаровницата се освободи от ските и след минута го теглеше за ръката.

– Много е лесно бе, татко! Много е просто!

Той се разсмя. Всъщност никога не ѝ беше обяснил как и сам иска да можеше да покрива идеалната ѝ представа за него. Как реалният му живот мина дълбоко, дълбоко – там, в бездната на тъмносиньото. Подобно тъжните, едрите, с нещо винаги тайнствени (риби, които не са пригодени за сребърно-слънчевата повърхност.

– Слушай, татко... Видж онзи сега, видж!

Скутерът пердашеше колкото може, зад него огромна и бяла буква „ве“. Зад нея – здрав възрастен мъж, върху ските.

– Знаеш ли той на колко години е?

– Кой?

– Този, когото гледаме сега.

Бащата сви рамене. Момичето се заозърта и махна на някого с ръка. Едно момче на дваесетина години дойде при тях – красиво като бог. Щerkата каза:

– Запознайте се.

– Владко се казвам – рече момчето и си подаде ръката.

Костадин Монов я стисна, кимна му и продължи да гледа майстора върху ските. Наистина беше спектакъл.

Когато свърши, мъжът дойде право при тях.

Той, Иван Хаджиев протегна ръката си към Костадин Монов и познатият от преди трийсет години смях звънна заедно с пръските по шарената коса.

– Аз съм, аз съм, Коста! – каза Иван Хаджиев. – Престани да се пулиш, моля ти се!

Той тупна професора по гърба и все още стискаше и друсаше ръката му.

Неговият син Владимир бил приятел с дъщеря му, той едва не подкочил от радост, като научил. Не е ли чел стиховете му? Ще ги прочете. Ще каже тежката си дума, винаги е имал точно чувство за литература. Ах, как чудесно било, че успели да го изненадат, нали? Че на старите приятели децата са приятели. Че...

Четиримата вървяха полека (Иван Хаджиев предложи да пият по бира), думите и смеховете набъбваха и се плъзгаха по сребърно-слънчевата повърхност, пръскаха се и от тях проблясваха бисерни разноцветни дъги; чуваха се други думи от горния слой, който може да зарадва окото, виждаха се очи, гърбове, боси крака; лодки в далечината, музика отнякъде – неселският живот по този бряг кипеше със своите дребни морални измами, без да си дава сметка изобщо, че неговата голяма, вечна и неизбежна истина всъщност е материална.

Костадин Монов участвуваше, разбира се, във всичко това, говореше, усмихваше се даже – четиримата вървяха към шарената тента, под която се продаваше изпотената бира – и той потъваше, потъваше, потъваше отново към своята спасяема глъбина.

КРАЙ

© 1983 Дончо Цончев

Сканиране, разпознаване и редакция: Светослав Иванов, 2007

Публикация:

Дончо Цончев
ПРАЗНИК БЕЗ ПОДАРЪК

I издание

Рецензент Кръстю Куюмджиев
Редактор Стефан Поптонев
Художник Веселин Павлов
Художествен редактор Александър Хачатуриян
Технически редактор Тодор Бъчваров
Коректор Нина Велчева

Издателски № 7082

Дадена за набор на 6.I.1983 г.

Подписана за печат на 10.IV.1983 г.

Излязла м. май

Печатни коли 11,50. Издателски коли 9,59

Условно-издателски коли 9,53.

Формат 84×108/32. Тираж 20 110

Цена 1,20 лв.

Код 22/9536222211/5605-9-83

Партиздат – София, бул. „В.И.Ленин“ № 47
ДП „Д. Благоев“ – София, ул. „Н. Ракин“ № 2

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/3177>]